

Opfølgning på rapport af 9. august 2000 vedrørende inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård den 9. februar 2000.

Den 9. august 2000 afgav jeg endelig rapport om min inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård den 9. februar 2000. I rapporten bad jeg statsfængslet om nærmere underretning mv. vedrørende forskellige forhold. Jeg bad om at disse underretninger blev sendt gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen for at direktoratet kunne få lejlighed til at kommentere det som fængslet anførte.

Jeg modtog med brev af 8. februar 2001 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen statsfængslets udtalelse af 25. oktober 2000 med bilag samt direktoratets bemærkninger.

Ad pkt. 2.1. – Generelt

I den endelige rapport bad jeg direktoratet om at redegøre for hvilke foranstaltninger (anlæg, renovering, moderniseringer) der ventedes iværksat på baggrund af bygningsanalysen, for så vidt angik Statsfængslet på Søbysøgård. Jeg bad endvidere om oplysning om hvornår foranstaltningerne kunne forventes gennemført.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har henvist til direktoratets besvarelse af min anmodning om tilsvarende oplysninger i forbindelse med min inspektion af Statsfængslet Møgelkær. Heraf fremgik det at det af bygningsanalysen fremgår at det samlede investeringsbehov til vedligeholdelse, opretning og forbedring af hele Kriminalforsorgens bygningsmasse er på ca. 1,6 mia. kr. Ved flerårsaftalen (1999 til 2003) er Kriminalforsorgen tildelt i alt 310 mio. kr. ekstra til renovering og vedligeholdelse af bygningsmassen. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i 1999 iværksat et arbejde med at udpege nogle områder hvor der skal ydes en indsats med hensyn til renovering og vedligeholdelse. I oktober 1999 afgav arbejdsgruppen en indstilling om forslag til indsatsområder for vedligeholdelse og renovering af bygningsmassen samt til rammefordeling af de tildelte midler hertil i perioden

2000-2003. På grund af besparelseskra­v er en del af de udvalgte indsatsområder blevet beskåret. Direktoratet oplyste i øvrigt at de enkelte fængsler som led i deres resultatkon­trakt med direktoratet har fået udlagt fængslernes andel af den ordinære reservebevilling og fremover selv skal afholde udgiften til større anskaffelser samt reovering og vedligeholdelse af bygningsmassen. Fængslerne vil således fremover kun kunne søge direktoratet om særbevilling til projekter som samlet overstiger 5 pct. af fængslets grundbevilling, og særbevilling til projekter som er omfattet af de prioriterede indsatsområder.

Bygningsanalysearbejdet vedrører således ikke konkrete projekter på bestemte tjenestesteder. Det er således ikke muligt at planlægge eller igangsætte en samlet plan for reovering af statsfængslet inden for rammerne af de afsatte bevillinger.

Direktoratet har i brevet af 8. februar 2001 vedrørende denne inspektion oplyst at et yderligere besparelseskra­v nu har resulteret i beskærelse af flere af de udvalgte indsatsområder, og at resten af aftaleperioden kan forventes berørt af sparekra­v.

Videre har direktoratet oplyst at direktoratet i 1999 har givet en bevilling i forbindelse med etablering af et møbelreoveringsværksted i de gamle avlsbygninger og i 2000 har bevilget 2,5 mio. kr. til etablering af en økologisk løsdriftsstald til kvæg samt givet en bevilling til dækning af skader (tag­skader og knuste drivhuse) i forbindelse med stormen i december 1999. Om planer i 2001 har direktoratet oplyst at der foreløbig er planlagt igangsættelse af et projekt om etablering af afdelingskøkkener til selvforplejning i statsfængslet. Projektet beløber sig til ca. 5 mio. kr. og forventes afsluttet i 2002, jf. nærmere om projektet under pkt. 6.1.

Jeg tager til efterretning at Direktoratet for Kriminalforsorgen ikke – ud over bevillingen til dækning af de nævnte stormskader – kan udtale sig nærmere om reovering og vedligeholdelse af statsfængslet inden for rammerne af de afsatte bevillinger.

Jeg har noteret mig at direktoratet har givet bevillinger til etablering af et møbelrenoveringsværksted og afdelingskøkkener.

Da spørgsmål om anvendelsen af de tildelte ekstra midler til renovering og vedligeholdelse af bygningsmassen angår hele kriminalforsorgens bygningsmasse og ikke kun Statsfængslet på Søbysøgård, foretager jeg ikke i denne inspektionssag videre vedrørende bygningsanalysen.

Jeg henviser til at jeg samtidig med min opfølgingsrapport af 13. september 2000 vedrørende inspektion af Statsfængslet på Kragshoved af egen drift efter ombudsmandslovens § 17, stk. 1, oprettede en sag vedrørende bygningsanalysen og den tildelte bevilling. Jeg vil i denne sag holde mig orienteret om arbejdet med renovering og vedligeholdelse af kriminalforsorgens bygningsmasse.

Ad pkt. 2.3.5. – Sygestuer og lægeværelse

Jeg udtalte at sygestuernes standard efter min opfattelse ikke var tilfredsstillende, og henstillede til ledelsen at der blev iværksat rengøring og maling af stuerne, og at madrasserne blev udskiftet.

Statsfængslet har oplyst at fængslet har taget min henstilling til efterretning. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Det fremgår ikke om statsfængslet har iværksat rengøring og maling af stuerne samt udskiftning af madrasserne.

Jeg beder om nærmere underretning om hvad statsfængslet har foretaget sig eller agter at foretage sig i anledning af min henstilling.

Ad pkt. 3.1. – Arbejde mv.

Under min inspektion af statsfængslet blev det oplyst at beskæftigelsespligten tages alvorligt. Stort set alle er i gang. Det skyldes at man på baggrund af problemer med fravær på op til 25 pct. for år tilbage valgte at etablere et arbejdsvægringsrum ("motivationsrum") og sygestuer. Arbejdsvægrende indsatte anbringes i det aflåste arbejdsvægringsrum og må alene medbringe drikkevarer og læsestof. Bøde og enrumsanbringelse anvendes derimod ikke som sanktion i arbejdsvægringssituationer.

I min rapport om inspektionen oplyste jeg at jeg i min rapport om inspektion af Statsfængslet Møgelkær den 7. juni 1999 havde anført følgende om anbringelse af arbejdsvægrende indsatte i arbejdstiden:

” ...

Ved arbejdsvægning bliver den indsatte pålagt i arbejdstiden at tage ophold i en af de to forhørsceller i isolationsafdelingen. Der er ikke tale om egentlige enrumsanbringelser; anbringelsen sker for åben dør, dog uden at den indsatte har tilladelse til at forlade cellen, og de indsatte bliver sendt ud så snart de ønsker at arbejde idet formålet med anbringelsen i isolationsafdelingen er at flytte de indsatte fra hjemmeafdelingen hvor der som udgangspunkt ikke skal være indsatte i arbejdstiden, og at motivere de indsatte til at arbejde.

Efter §§ 13–15 i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 28. september 1992 om arbejdstid og arbejdspenge samt ydelser til kost og selvforvaltning til indsatte i kriminalforsorgen er reaktionerne ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten løntræk, bortvisning, bøde, henvisning til anden beskæftigelse og bortfald af tillæg. Ud over de i §§ 13, 14 og 15 nævnte reaktioner kan der i gentagne tilfælde af tilsidesættelse af beskæftigelsespligten træffes beslutning om enrumsanbringelse i henhold til gældende regler herom, jf. cirkulærets § 16.

Ifølge direktoratets vejledning af 28. september 1992 om cirkulæret beror det på den enkelte institutions interne regler, hvor den indsatte i arbejdstiden skal opholde sig, så længe vedkommende tilsidesætter beskæftigelsespligten.

De mulige reaktioner ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten er efter cirkulæret af 28. september 1992 løntræk, bortvisning, bøde, henvisning til anden beskæftigelse og bortfald af tillæg. I gentagne tilfælde af tilsidesættelse af beskæftigelsespligten kan der ske enrumsanbringelse.

Jeg må forstå direktoratets vejledning af 28. september 1992 om institutionens beslutning om hvor den beskæftigelsesvægrende skal opholde sig som sigtende til en praktisk foranstaltning og ikke (også) til en form for sanktion som der efter min opfattelse udtømmende er gjort op med i cirkulæret af 28. september 1992.

Jeg beder Direktoratet for Kriminalforsorgen om at udtale sig om den fremgangsmåde der anvendes af Statsfængslet Møgelkær.

...”

På tidspunktet for min rapport om inspektionen af Statsfængslet på Søbysøgård havde jeg endnu ikke modtaget Direktoratet for Kriminalforsorgens udtalelse vedrørende forholdene på Statsfængslet Møgelkær. Jeg tilkendegav derfor at jeg på daværende tidspunkt ikke foretog mig mere vedrørende den efter min opfattelse tilsvarende fremgangsmåde som ved arbejdsvægring benyttes på Statsfængslet på Søbysøgård.

I mellemtiden har direktoratet imidlertid oplyst at direktoratet er enig i min ovenfor citerede forståelse af vejledningen og Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 28. september 1992 om arbejdstid og arbejdspenge samt ydelser til kost og selvforvaltning til indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Endvidere har direktoratet oplyst følgende:

”...

Spørgsmålet har været drøftet i 'Arbejdsgruppen til evaluering af reglerne om arbejdspenge m.v.', som ultimo 1997 afgav en indstilling til direktoratet. Det fremgår af indstillingens afsnit 5.16. Placering af arbejdsvægrende i arbejdstiden. 'Arbejdsgruppen har drøftet, hvorledes problemet med anbringelse af arbejdsvægrende i arbejdstiden bør løses. Arbejdsgruppen er opmærksom på, at problemet flere steder er løst ved f.eks. at finde lokaliteter i fængslet, hvor de indsatte kan opholde sig i arbejdstiden. Arbejdsgruppen finder, at der bør være klar hjemmel til – af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde – at træffe afgørelse om placering af de arbejdsvægrende i arbejdstiden enten i fællesskab eller enrum på en særlig lokalitet eller eventuelt i enrum i egen celle.'

En udtrykkelig hjemmel er medtaget i Lov om fuldbyrdelse af straf m.v., i § 64, stk. 1 nr. 2 indsat, der nægter at være beskæftiget med en af institutionen godkendt aktivitet, skal opholde sig i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden'. Det fremgår bl.a. af bemærkningerne til bestemmelsen, at det er forudsat, at institutionen fortsat skal kunne træffe bestemmelse om, hvor den indsatte skal opholde sig i institutionen i arbejdstiden. Institutionens bestemmelser herom er ikke omfattet af begrebet udelukkelse fra fællesskab. Det er således nu – og også fremover – op til institutionen at afgøre, hvor de arbejdsvægrende indsatte skal opholde sig i arbejdstiden. I de åbne fængsler er afdelingerne normalt ikke bemandede i de indsattes arbejdstid, idet personalet opholder sig på arbejdspladserne sammen med de indsatte. Af samme årsag anbringes arbejdsvægrende indsatte oftest andre steder end i egen celle på afdelingen af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. Dette er således også tilfældet i Statsfængslet Møgelkær.

Statsfængslet har telefonisk påpeget overfor direktoratet, at den citerede passus om anbringelsens motivering af den indsatte til at arbejde blot er udtryk for en konstateret sideeffekt ved placeringen. Der er således de ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn som bærer placeringen.

Direktoratet finder herefter ikke anledning til at kritisere den i Statsfængslet Møgelkær valgte løsning, hvor arbejdsvægrende i arbejdstiden skal opholde sig i isolationsafdelingens forhørsceller for åben dør ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

...”

Jeg lagde herefter til grund at placeringen i forhørscellerne på de givne vilkår er besluttet udelukkende ud fra praktiske hensyn, herunder ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, og ikke – som statsfængslet oplyste under inspektionen – også ud fra en målsætning om motivering af de arbejdsvægrende. Jeg tilkendegav herefter overfor direktoratet og statsfængslet at jeg ikke foretog mig videre vedrørende spørgsmålet.

På baggrund af de oplysninger som Statsfængslet på Søbysøgård kom med under inspektionen, må jeg lægge til grund at placeringen af statsfængslets indsatte i arbejdsvægringsrum (”motivationsrum”) og sygestuer netop er begrundet i behovet for at motivere de indsatte til at arbejde og således ikke i ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

Der ses ikke i de gældende regler at være hjemmel til ud fra ”arbejdsmotiverende hensyn” at træffe beslutning om at arbejdsvægrende indsatte i arbejdstiden skal opholde sig i bestemte rum og under bestemte vilkår.

Jeg henstiller derfor til statsfængslet at ophøre med at anvise de arbejdsvægrende indsatte at opholde sig i de såkaldte "motivationsrum" medmindre det af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn er nødvendigt at placere de indsatte i disse rum frem for i egne opholdsrum, jf. forholdene i Statsfængslet Møgelkær.

Jeg foretager mig herefter ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Jeg udtalte at indretningen af sygestuerne, det forhold at en indsats oplysning om at han er syg, uden videre lægges til grund, det forhold at den pågældende ikke nødvendigvis modtager nogen form for lægelig behandling, og det forhold at nogle syge får tilladelse til at opholde sig på deres egen stue, kan efterlade det indtryk at stuerne i nogle tilfælde anvendes for at modvirke "pjækkeri".

Videre udtalte jeg at en indsat der erklærer sig syg, efter min umiddelbare opfattelse enten bør godtages af sundhedspersonalet som syg og da undergives den nødvendige lægelige behandling – eller afvises som værende syg og da behandles som en rask, f.eks. i forhold til beskæftigelsespligten.

Jeg anmodede statsfængslet og direktoratet om at udtale sig om dette spørgsmål. Jeg bad i den forbindelse oplyst efter hvilke kriterier det afgøres om en indsat der erklærer sig syg, skal tage ophold på en sygestue eller på egen stue.

Statsfængslet har oplyst at statsfængslet tidligere som forudsætning for accept af fravær fra beskæftigelse har krævet en sygemelding af den indsatte fra statsfængslets sundhedspersonale.

Statsfængslets beslutning (i 1995) om at de arbejdsvægrende indsatte i arbejdstiden skulle opholde sig i de ovenfor omtalte 'motivationsrum' bevirkede at en større del af fraværet fra beskæftigelsen blev begrundet i sygdom. Således steg sygefraværet fra i 1994 at udgøre gennemsnitligt 7 pct. til i 1997 at udgøre 14 pct. Vi-

dere resulterede dette i en u hensigtsmæssig anvendelse af sundhedspersonalets ressourcer.

Statsfængslet forsøgte herefter i 1998 at lade de arbejdsvægrende opholde sig på eget opholdsrum igen. Dette medførte en kraftig stigning i antallet af arbejdsvægrende (fra 1 pct. af de indsatte i statsfængslet til ca. 10 pct.). Sygefraværet faldt på den anden side ikke tilsvarende, og det samlede fravær fra beskæftigelsen var således ca. 22 pct. Situationen var uændret u hensigtsmæssig for sundhedspersonalet.

Beskæftigelsessituationen var fortsat uholdbar, herunder var det uholdbart at de indsatte som passede deres arbejde om natten, blev forstyrret af de indsatte som var fraværende fra beskæftigelsen, og som ofte sov om dagen og var vågne om natten. Dertil kom at det ofte var de svage indsatte som var fraværende, og ”som typisk var utilgængelige for positiv motivation og som blev ladet i stikken ved en lade-stå-til politik”.

Dette er ifølge statsfængslets oplysninger baggrunden for statsfængslets nugældende regler som blev indført efter drøftelse med sundhedspersonalet, samarbejdsudvalget og de daværende talsmænd.

Herefter blev krav om ophold i et særligt rum for arbejdsvægrende indsatte genindført, og for så vidt angår sygdom indtog statsfængslet det standpunkt at behandle indsatte som den øvrige befolkning, herunder acceptere en sygemelding uden krav om undersøgelse hos sundhedspersonale. Fravær som strækker sig ud over tre dage, kræver imidlertid en sygemelding fra sundhedspersonalet, jf. det øvrige samfund.

De sygemeldte indsatte skal som udgangspunkt i arbejdstiden opholde sig på en af statsfængslets sygestuer hvor der i nærheden er en læge eller sygeplejerske. Sygeplejersken kan efter en konkret faglig vurdering tillade den indsatte ophold på eget

opholdsrum. Normalt får indsatte med ”ukonstaterbare og ubestemmelige symptomer” ikke lov til at opholde sig på eget opholdsrum. Statsfængslet har over for direktoratet telefonisk oplyst at indsatte over for samarbejdsudvalget har rejst spørgsmålet om placeringen af sygemeldte indsatte i arbejdstiden. Herefter er der nedsat en arbejdsgruppe som skal lave et forslag om at sygemeldte indsatte kan opholde sig på eget opholdsrum. Statsfængslet vil herefter i en periode følge udviklingen.

Om konsekvenserne af den nuværende ordning har statsfængslet oplyst at fraværet fra beskæftigelsen markant er faldet til 7 pct., fordelt med ca. 5 pct. syge og ca. 2 pct. arbejdsvægrende.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets udtalelse og har i øvrigt oplyst at spørgsmålet om arbejdsfravær vil blive behandlet i et udvalg der er nedsat af direktoratet den 6. oktober 2000, og som skal foretage en samlet vurdering af beskæftigelsen af de indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Jeg tager til efterretning at statsfængslet som udgangspunkt uden helbredsundersøgelse accepterer en sygemelding fra en indsat. Jeg har herved lagt vægt på statsfængslets synspunkt om at syge indsatte skal behandles som syge i det øvrige samfund.

For så vidt angår placeringen af de sygemeldte indsatte, henviser jeg først til det som jeg ovenfor har anført om manglende hjemmel til ud fra ”arbejdsmotiverende hensyn” at placere indsatte i bestemte rum og under bestemte vilkår.

Jeg går herefter ud fra at sygeplejersken i hvert enkelt tilfælde foretager en konkret og faglig vurdering af hvor den sygemeldte indsatte, herunder ”indsatte med ukonstaterbare og ubestemmelige symptomer” bør opholde sig, og at et afslag på at tage ophold på eget opholdsrum kun gives hvis det er begrundet i at den indsatte bør opholde sig i nærheden af sundhedspersonale. Jeg går endvidere ud fra at der fortsat – og uanset det forslag som den i statsfængslet nedsatte arbejdsgruppe

måtte komme med – i nødvendigt omfang vil blive foretaget en sygepleje- eller lægefaglig vurdering af om det er forsvarligt at lade sygemeldte indsatte tage ophold på eget opholdsrum.

Herefter, og på baggrund af at direktoratet har nedsat et udvalg som skal vurdere beskæftigelsen i kriminalforsorgens institutioner, foretager jeg mig ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

Ad pkt. 6.1. – Forplejning

Jeg bad direktoratet om at redegøre for planerne om indførelse af selvforplejning i statsfængslet, herunder for hvad der eventuelt er besluttet herom siden inspektionen.

Direktoratet har oplyst at hovedprojektet er under udarbejdelse af Teknisk Afdeling i Statsfængslet i Nyborg. Projektet indebærer etablering af større og nye afdelingskøkkener og en butik samt en total udskiftning af afdelingernes elinstallationer.

Om tidshorizonten har direktoratet og statsfængslet oplyst at selvforplejningen forventes iværksat i statsfængslet i sommeren 2002. De tekniske og bygningsmæssige ændringer vil tage ca. 10-12 måneder og ifølge det af statsfængslet oplyste blive foretaget i perioden fra august 2001 til juli 2002. Som nævnt under pkt. 2.1. er der reserveret 5 mio. kr. til gennemførelsen af projektet.

Jeg tager det af direktoratet og statsfængslet oplyste til efterretning.

Ad pkt. 6.3. – Overbelægning

Jeg bad statsfængslet om at komme med præcise oplysninger om omfanget af overbelægning i statsfængslet og om eventuel placering af de indsatte i sygestuerne. Jeg henviste til det jeg havde anført om sygestuerne under pkt. 2.3.5.

Statsfængslet har oplyst at der i 1999 var i alt 20 overnatninger fordelt på 11 indsatte på sygestue, og at 11 af disse skyldtes egentlig overbelægning (et belæg der oversteg 84 indsatte). Ud af disse 20 overnatninger var 6 forårsaget af midlertidig lukning af almindelige stuer på grund af nødvendig istandsættelse, 1 skyldtes at den indsatte af særlige grunde burde være i umiddelbar nærhed af personale i hele døgnet, og 2 overnatninger var efter eget ønske fra en indsat.

Statsfængslet har desuden oplyst at statsfængslet efter inspektionen har besluttet ”at udstyre sygestuerne i overensstemmelse med kravene i direktoratets cirkulære om udstyr af indsattes opholdsrum m.m”.

Direktoratet har bekræftet at det i spidsbelastningsperioder har været nødvendigt at overbelægge statsfængslet med 100 pct. Videre har direktoratet oplyst at dette er en situation som bør undgås, og som direktoratet søger at undgå. Det er imidlertid ikke altid muligt på grund af finanslovens krav til kapacitetsudnyttelsen. Direktoratet har anført at det herefter er direktoratets opfattelse at overbelægning primært bør finde sted i de åbne institutioner hvor der er en større bevægelsesfrihed.

På den baggrund har direktoratet endvidere tilkendegivet at direktoratet opfatter statsfængslets placering af de indsatte på sygestuerne som udtryk for bestræbelser for mindst mulig indgriben i forhold til de øvrige indsatte. Endelig har direktoratet beklaget at det i givne tilfælde er nødvendigt at overbelægge bl.a. Statsfængslet på Søbysøgård, og oplyst at det ikke kan afvises at der fortsat vil ske overbelægning som mest hensigtsmæssigt medfører placering af indsatte i statsfængslets sygeafdeling.

For så vidt angår sygestuernes indretning, har direktoratet henholdt sig til det af statsfængslet anførte herom.

Idet statsfængslet har oplyst at statsfængslet vil indrette sygestuerne i henhold til direktoratets cirkulære af 3. maj 1977 om udstyr af indsattes opholdsrum mv., og idet direktoratet har tilkendegivet at direktoratet så vidt muligt søger at undgå overbelægning, tager jeg det oplyste til efterretning

Jeg beder dog statsfængslet om at underrette mig om hvorvidt sygestuerne er blevet indrettet i overensstemmelse med ovennævnte cirkulære, og i modsat fald om hvornår statsfængslet agter at foretage den bebudede ændring i indretningen af sygestuerne. Jeg henviser til min anmodning om underretning under pkt. 2.3.5.

Endelig bemærker jeg at jeg går ud fra at statsfængslet i perioder med spidsbelastning/overbelægning i nødvendigt omfang tager hensyn til de eventuelle syge indsatte som kan have behov for at bruge sygestuerne i overensstemmelse med stuerne's egentlige formål.

Ad pkt. 6.6. – Lukning af kondirummet i besøgstiden

Jeg bad statsfængslet om at oplyse om der var fundet en løsning vedrørende brugen af kondirummet i besøgstiden i weekenden, og i givet fald om oplysning om hvad der var besluttet.

Statsfængslet har oplyst at en arbejdsgruppe i løbet af sidste år arbejdede med en revision af besøgstidsreglerne, og at de ændrede regler efter drøftelse med samarbejdsudvalget og talsmændene trådte i kraft den 2. oktober 2000.

Efter ændringerne har de besøgende fået adgang til de grønne plæner foran afdelingerne og fængslets udendørs fritidsområde (med undtagelse af tennisbanen), mens der ikke længere for besøgende er adgang til statsfængslets gårdsplads og park. Dermed har statsfængslet fundet det forsvarligt igen at åbne for kondirummet i besøgstiden.

Direktoratet har henholdt sig til det af statsfængslet oplyste.

Jeg tager oplysningerne til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Ad pkt. 6.7. – Tøjindkøb med rekvisition

Jeg bad om en nærmere redegørelse for baggrunden for at alle tøjindkøb i henhold til statsfængslets interne regelsamling alene kan foretages i en bestemt forretning. Jeg bad endvidere om at få oplyst om der er indgået en aftale med den pågældende forretning om f.eks. særlige (favorable) vilkår for de indsattes handel.

I direktoratets udtalelse af 8. februar 2001 er anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at man har valgt at placere alle tøjindkøb på rekvisition i en bestemt forretning for at sikre, at indkøbene altid svarer til det bevilgede, og at evt. restbeløb ikke udbetales til den indsatte. Der er endvidere henset til ressourceforbruget i fængslet. Når alle indkøbene placeres i en bestemt forretning, kan der aftales en bestemt procedure, som fængslet kan stole på bliver fulgt.

Når købet er foretaget i overensstemmelse med det, som en kommune har bevilget, fremsendes specificeret regning med rekvisition direkte fra forretningen til den bevilgende socialforvaltning, og der er således ingen mellemregning med fængslet.

Der er ikke aftalt særlige favorable vilkår, bortset fra at indkøbet ikke skal betales direkte ved udlevering.

Hvis fængslet skulle følge en anden procedure, ville dette nødvendiggøre anvendelse af langt flere af fængslets personaleressourcer, dels det administrative, dels personalet på afdelingerne, da det i langt flere tilfælde ville være nødvendigt at ledsage den indsatte på tøjindkøb.

Statsfængslet bemærker afslutningsvis, at man regelmæssigt undersøger, om den pågældende forretning stadig har et bredt udvalg i almindelig beklædning og sko, og om den stadig følger med i den almindelige udvikling i tøjmoden.

Direktoratet kan oplyse, at direktoratet er bekendt med, at de forskellige fængsler indgår aftaler med enkelte forretninger om de indsattes indkøb af tøj på rekvisition.

Direktoratet finder, at dette er et naturligt led i fængslernes kontrol med, at rekvisitionerne og hermed udgangene til tøjindkøb bruges efter hensigten.

Da Statsfængslet på Søbysøgård har oplyst, at man regelmæssigt kontrollerer, at den pågældende forretning har et bredt udvalg i sko og beklædning, finder direktoratet ikke anledning til at kritisere, at der kun er indgået aftale med én forretning om køb på rekvisition. Direktoratet har dog anmodet fængslet om at overveje, hvorvidt det af hensyn til de indsatte kunne være hensigtsmæssigt at indgå aftale med en forretning yderligere.”

Jeg beder direktoratet om at oplyse om (ikke) der er tale om et økonomisk mellemværende mellem den indsatte og den pågældende kommune, herunder hvem der er ansvarlig for at de bevilgede penge bliver brugt til det rette formål – den pågældende kommune, den indsatte eller statsfængslet? Hvis statsfængslet ikke er ansvarlig, ønsker jeg oplyst om statsfængslet (i alle situationer) er forpligtet til at bistå henholdsvis den indsatte og kommunen i administrationen af deres økonomiske mellemværender for så vidt angår tøjindkøb, herunder om statsfængslet kan komme til at hæfte for beløb afsat af kommunen til tøjindkøb.

Endelig beder jeg statsfængslet om at uddybe hvorfor en anden ordning ville kræve flere personale-ressourcer til ledsagelse af indsatte på udgang med henblik på tøjindkøb, og om hvorfor den gældende ordning er et naturligt led i kontrollen med at udgangene bruges i overensstemmelse med hensigten. Jeg bemærker i den forbindelse at indsatte som køber tøj uden rekvisition (efter kommunal bevilling), vel også har udgang med henblik på tøjindkøb og ikke kan kontrolleres på samme vis.

Ad pkt. 6.9. - Madrasser

Jeg bad om at blive underrettet om direktoratets svar på statsfængslets skriftlige henvendelse til direktoratet vedrørende problemer med sengemadrassernes kvalitet.

Direktoratet har sendt en kopi af direktoratets brev af 12. oktober 2000. I brevet orienterer direktoratet om det arbejde som pågår med henblik på at udvikle tilfredsstillende madrasser.

Som nævnt i min rapport om min inspektion af statsfængslet er spørgsmålet om kvaliteten af senge-madrasserne og muligheden for at medbringe egen madras allerede genstand for behandling i forbindelse med ombudsmandens inspektion af bl.a. Statsfængslet i Horsens. Sagen er endnu ikke afsluttet, men jeg har bedt om underretning om bl.a. udviklingsarbejdet med madrasserne.

Jeg foretager mig herefter ikke mere vedrørende spørgsmålet i relation til Statsfængslet på Søbysøgaard.

Ad pkt. 8.1.4.

Jeg henstillede at statsfængslet over for personalet indskærpede at den konkrete begrundelse for anvendelsen af håndjern i hvert enkelt tilfælde skal noteres i rapporten om anvendelsen af håndjern.

Statsfængslet har telefonisk over for direktoratet oplyst at dette er blevet indskærpet.

Jeg foretager mig herefter ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Ad pkt. 8.2.2.

Jeg bad statsfængslet om nærmere at redegøre for om der i en konkret sag var sket forhørsceanbringelse eller enrumsanbringelse, og oplyste at jeg derefter ville tage stilling til om de gældende bestemmelser vedrørende anbringelsen havde været fulgt.

Statsfængslet har redegjort for forløbet i sagen, herunder for de beslutninger der blev truffet om anbringelsen af den indsatte. Af redegørelsen fremgår det at der i sagen skete en skrivefejl som resulterede i at det ikke af sagens akter var muligt at se om og hvornår den indsatte var anbragt i

henholdsvis forhørscele og enrum. Videre fremgår det af redegørelsen at den indsatte – på grund af pladmangel i arrestafdelingen i Statsfængslet i Nyborg – først blev taget ud af enrum tre dage efter at der var blevet truffet beslutning om at den indsatte skulle overføres til et lukket statsfængsel.

§ 2, stk. 3, i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 164/1978 af 14. september 1978 om adgangen til at anbringe indsatte i enrum lyder således:

”§ 2

...

Stk. 3. Hvis der på grundlag af de foreliggende oplysninger eller under hensyn til den udviste adfærd er begrundet formodning om, at den indsatte opfylder betingelserne for anbringelse i enrum eller for overførsel til lukket anstalt, kan der – mens sagens omstændigheder søges klarlagt – ske foreløbig anbringelse i enrum, indtil beslutning i henhold til § 3, stk. 1, kan træffes.

...”

Statsfængslet har beklaget skrivefejlen og det forhold at den indsatte ikke blev taget ud af foreløbig enrum den dag hvor statsfængslet traf beslutning om overførsel til lukket institution. Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets oplysninger og beklagelse.

Jeg er enig i at det er beklageligt at der i sagen skete skrivefejl således at det ikke på grundlag af sagens akter var muligt at se hvad der faktisk var sket i sagen.

Jeg mener endvidere at det er kritisabelt at anbringelsen af den indsatte i foreløbig enrum ikke blev bragt til ophør (senest) samtidig med at der blev truffet beslutning om at han skulle overføres til

fortsat strafudståelse i lukket fængsel, og at den foreløbige anbringelse dermed blev strakt tre dage længere end der i ovennævnte cirkulære er hjemmel til.

Ad pkt. 8.2.3.

Jeg bad om en nærmere redegørelse om hvorfor der i en konkret sag var gået mere end en måned fra anholdelsen af en indsat som var udeblevet fra udgang, til der blev afholdt forhør om forholdet.

Statsfængslet på Søbysøgård har oplyst at den indsatte blev overført dertil den 20. september 2000. Den indsatte udstod oprindeligt sin straf i Statsfængslet ved Horserød, men han blev efter udeblivelse i forbindelse med en udgang den 13. juni 1999 anholdt den 1. september 1999 og indsat i Arresthuset i Vordingborg. Statsfængslet ved Horserød anmodede herefter Statsfængslet på Søbysøgård om at den indsatte blev overført dertil. Statsfængslet ved Horserød bad samtidig Arresthuset i Vordingborg om at foretage afhøring af den indsatte.

Den 28. september 1999 skete der ”indrullering” i Statsfængslet på Søbysøgård. Statsfængslet opdagede i den forbindelse at der ikke var truffet afgørelse vedrørende den indsattes tilladelse til udgang, og rettede derfor telefonisk henvendelse til Statsfængslet ved Horserød. Statsfængslet ved Horserød meddelte så at statsfængslet ved en beklagelig ekspeditionsfejl ikke havde fået truffet afgørelse vedrørende udgang.

Statsfængslet på Søbysøgård har oplyst at statsfængslet herefter den 5. oktober 1999 – som ud fra ressourcemæssige betragtninger var det tidligst mulige tidspunkt – afholdt forhør og traf beslutning om tilbagekaldelse af den indsattes tilladelse til udgang.

Direktoratet har henholdt sig til Statsfængslet ved Horserøds beklagelse af at statsfængslet ved en beklagelig fejlekspedition ikke før overførslen til Statsfængslet på Søbysøgård fik truffet afgørelse om udgangsspørgsmålet.

Direktoratet har endvidere – med henvisning til princippet i disciplinærstrafcirkulærets § 7, stk. 2 – fundet det beklageligt at Statsfængslet på Søbysøgård først fem dage efter at fejlekspeditionen blev opdaget, afholdt forhør i sagen. Direktoratet har oplyst at statsfængslet er blevet gjort bekendt med direktoratets opfattelse.

Jeg er enig med direktoratet i det at det er beklageligt at Statsfængslet ved Horserød ikke inden overførslen afgjorde spørgsmålet om den indsattes fortsatte tilladelse til udgang. Jeg henviser til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 24. oktober 1985 om behandlingen af sager om udgang, prøveløsladelse, afbrydelse af straffuldbyrdelsen, overførsel mellem kriminalforsorgens institutioner og overførsel i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, vedrørende indsatte, der midlertidigt er anbragt i arresthus.

Jeg er endvidere enig i at det er beklageligt at Statsfængslet på Søbysøgård først fem dage efter at ekspeditionsfejlen blev opdaget, afholdt forhør i sagen.

Desuden har jeg hæftet mig ved det forhold at der efter de foreliggende oplysninger ikke ses at være truffet nogen (skriftlig) beslutning om selve overførslen fra Statsfængslet ved Horserød til Statsfængslet på Søbysøgård, og at det således heller ikke fremgår om sagsbehandlingsreglerne i den forbindelse er iagttaget. Jeg henviser til § 14, stk. 1, jf. § 13, stk. 2, 1. pkt., samt stk. 3-6 i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 29. august 1983 om anbringelse af personer, der er idømt frihedsstraf eller forvaring, og om overførsel af indsatte mellem Kriminalforsorgens institutioner. Jeg mener imidlertid ikke at der er tilstrækkeligt grundlag for at foretage mig videre i den henseende.

Ad pkt. 8.2.4.

Under henvisning til en formular med overskriften ”AFGØRELSE” – som bliver anvendt i sager om ikendelse af disciplinærstraf i form af bøde – bad jeg statsfængslet om at oplyse om der i sagerne reelt var truffet afgørelse inden der var sket meddelelse til de indsatte. Jeg henviste til disciplinærstrafcirkulærets § 8, stk. 1.

Statsfængslet har oplyst at afgørelser, uanset at overskriften kan give anledning til misforståelse, ikke bliver truffet før den indsatte har haft mulighed for at forholde sig til sagen.

Statsfængslet har desuden oplyst at statsfængslet er indstillet på at indføre en ændret og helt præcis blanketudformning.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets oplysninger, og har bedt statsfængslet om at ændre blankettens overskrift fra ”afgørelse” til ”bødeforlæg” således at der ikke er nogen tvivl om at der er tale om en underretning om hvilken afgørelse der ”agtes” truffet, jf. disciplinærcirkulærets § 8, stk. 1.

Jeg tager det oplyste til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende spørgsmålet.

Jeg henstillede at det over for personalet blev indskærpet at det bør kontrolleres at den indsatte foretager afkrydsning på foerlægget samtidig med underskriften heraf.

Statsfængslet har oplyst at dette er blevet indskærpet.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg tilkendegav at sager om afkortning af næste udgang efter min opfattelse må anses for sager om tilbagekaldelse af tilladelse til udgang og behandles efter reglerne herom i direktoratets cirkulære af 18. marts 1986 om udgang til indsatte med senere ændringer.

Jeg udtalte at det er en fejl at statsfængslet behandler sager hvor der agtes foretaget afkortning i næste udgang efter disciplinærstrafcirkulærets § 8. Jeg udtalte endvidere at jeg gik ud fra at ledelsen ville ændre praksis vedrørende behandlingen af disse sager og herunder også overveje spørgsmålet om hvem der har kompetence til at træffe beslutningen.

Statsfængslet har anført at statsfængslet ikke er enig i at disse sager skal behandles som sager om tilbagekaldelse af tilladelse til udgang. Statsfængslet har som begrundelse herfor bl.a. anført følgende:

”...

Det anføres i vejledningen til udgangscirkulærets side 5 under I. 9. D, at der i udgangscirkulærets § 27, stk. 3, er fastsat bestemmelser om varigheden af weekend udgange, men at bestemmelserne ikke udelukker, at der i enkelte tilfælde kan ske fravigelse af de nævnte tidspunkter. Ved forsinket tilbagekomst af ganske få timers varighed vil det kunne bestemmes, at et tidsrum svarende til forsinkelsen vil kunne fratrækkes i en efterfølgende udgang.

Hjemlen til afkortning i de omhandlede kortvarige forsinkelser skal således findes i udgangscirkulærets § 27, stk. 3, (for så vidt angår besøgsudgange i § 34, stk. 2).

Der er kun tale om at præcisere længden af en efterfølgende udgang og ikke om at tilbagekalde en udgangstilladelse.

Tilbagekaldelse af en udgang er et åbenbart langt mere alvorligt indgreb end den omhandlede præcisering. Jeg finder derfor ikke, at de nævnte formkrav m.m. kan stilles ud fra en analogibetraktning. Det fremgår desuden af blanketten som ovenfor nævnt under samme punkt, at den indsatte kan bede om at komme i forhør og herved sætte de omhandlede sagsbehandlingskrav i kraft.

Det burde derimod fremgå af forelæggelsen for den indsatte på blanketten (den samme, som ovenfor omhandlet under (8.2.8.2.)), med hvilken hjemmel afkortningen sker.

For så vidt angår kompetencespørgsmålet vedlægges instruks B 23. Der henvises i denne forbindelse tillige til det nedenfor vedrørende side 72 under 8.2.13. anførte.

...”

Direktoratet har oplyst at direktoratet er enig med statsfængslet i ”at en afgørelse om fradrag i efterfølgende udgang ikke er en afgørelse om tilbagekaldelse af udgang, men et alternativ til en tilbagekaldelse i de tilfælde, hvor der er tale om forsinket tilbagekomst af ganske få timers varighed, og formildende omstændigheder dermed gør sig gældende.”

Direktoratet har dog udtalt følgende:

”...

Det er imidlertid direktoratets opfattelse, at sådanne afgørelser ikke bør behandles med hjemmel i disciplinærstrafcirkulærets § 8, som alene vedrører bødesager. Sagerne bør derimod behandles som almindelige forvaltningsretlige afgørelser, med de deraf følgende krav til sagsoplysning, partshøring m.m., jf. pkt. 11 i disciplinærstrafcirkulæret [skal være vejledningen til disciplinærstrafcirkulæret; min bemærkning]. Direktoratet har dags dato meddelt statsfængslet dette.

...”

Af statsfængslets oplysninger vedrørende pkt. 8.2.13 fremgår det at bemyndigelsen til at træffe beslutninger om fradrag i kommende udgang internt er delegeret til fængselsfunktionærerne.

Udgangscirkulærets bestemmelser om tidspunkter for afvikling af henholdsvis regelmæssig udgang og besøgsudgang lyder således:

”§ 27.

Stk. 2. ...

Stk. 3. Udgang kan gives fra fredag kl. 16 til søndag kl. 21. De nævnte tidspunkter kan fraviges af hensyn til institutionens drift, eller såfremt de lokale transportmuligheder eller hensynet til en spredning af afrejse-/hjemkomsttidspunkterne taler derfor. Overstiger rejsetiden 3 timer, kan der tillades afrejse så tidligt, at den indsatte kan være på hjemstedet ca. kl. 19.

....

§ 34.

Stk. 2. Inden for hver 3 ugers periode kan der gives 3 udgange af indtil 8 timers varighed eller 2 udgang af indtil 12 timers varighed. Udgang kan normalt kun gives på arbejdsfri dage.

...”

Det fremgår således ikke udtrykkeligt af udgangscirkulæret noget om adgangen til ved forsinket tilbagekomst at fradrage i efterfølgende udgange.

Af udgangsvejledningen fremgår følgende om fradrag i efterfølgende udgang:

” ...

D. Fradrag i efterfølgende udgang

I udgangscirkulærets § 27, stk. 3 er der fastsat bestemmelser om varigheden af week-end udgange. Bestemmelserne udelukker ikke, at der i enkelte tilfælde kan ske fravigelse af de nævnte tidspunkter. Ved forsinket tilbagekomst af ganske få timers varighed, vil det derfor kunne bestemmes, at et tidsrum svarende til forsinkelsen fratrækkes i en efterfølgende udgang.

...”

I vejledningen er spørgsmålet således udtrykkeligt reguleret.

Jeg tager det af direktoratet og statsfængslet anførte om at en beslutning om fradrag i kommende udgang ikke kan sidestilles med en afgørelse om tilbagekaldelse af tilladelse til udgang, til efterretning.

Jeg er imidlertid ikke enig med statsfængslet i at hjemlen til ved forsinket tilbagekomst fra udgang at gøre fradrag i kommende udgang findes i udgangscirkulærets nævnte bestemmelser. Jeg beder direktoratet om en udtalelse om hvor hjemlen til at træffe beslutninger om fradrag som nævnt i udgangsvejledningens pkt. 9 D findes.

Jeg har samtidig noteret mig at direktoratet under alle omstændigheder er enig med mig i at beslutninger om fradrag ikke skal behandles efter reglerne i disciplinærstrafcirkulærets § 8. Videre har jeg noteret mig at sagerne efter direktoratets opfattelse skal behandles i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige regler, jf. pkt. 11 i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene.

Før jeg har hørt nærmere om hjemlen for disse afgørelser, kan jeg ikke udtale mig om hvilke regler der er for behandlingen af sagerne. I det omfang der er hjemmel til at træffe beslutninger om fradrag, kan jeg dog kun være enig med direktoratet i at sagerne herom som minimum skal behandles efter de almindelige forvaltningsretlige regler.

På det foreliggende grundlag kan jeg heller ikke udtale mig om delegationsspørgsmålet.

Jeg tilkendegav at jeg anså det for uheldigt at den indsatte ikke har mulighed for at foretage korrekt afkrydsning eller på anden måde tilkendegive at det er en advarsel og ikke en bøde der vedtages af ham. Jeg henstillede derfor at det personale som behandler sager af denne art, i de enkelte tilfælde enten udfærdiger særlig underretning til den indsatte om hvilken afgørelse der agtes truffet, eller retter i teksten i den fortrykte afgørelse inden denne forelægges for den indsatte.

Statsfængslet har oplyst at personalet vil blive instrueret om ovennævnte forholdsregler.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 8.2.6.

Jeg bad om direktoratets bemærkninger til den fremgangsmåde som statsfængslet i en konkret sag havde brugt ved forhør forud for en beslutning om overførsel til lukket institution og tilbagekaldelse af udgangstilladelse.

Direktoratet har udtalt at det er direktoratets opfattelse at forhøret i den konkrete sag kunne ske telefonisk, men at dette forudsatte at den indsatte havde meddelt samtykke hertil, og at der i sagen blev gjort notat om forespørgslen om samtykke, om at sagen blev behandlet uden den indsattes tilstedeværelse, og om at den indsatte havde givet det nødvendige samtykke.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har orienteret statsfængslet om ovennævnte.

Jeg tager direktoratets bemærkninger og det forhold at statsfængslet er blevet orienteret herom, til efterretning.

Ad pkt. 8.2.7.

Jeg bad direktoratet om at indsende en rapport (indberetning) som jeg ikke havde modtaget sammen med det øvrige materiale vedrørende en konkret sag.

Statsfængslet har sendt mig den pågældende rapport samt nogle udskrifter om forhør afholdt på baggrund af rapporten.

Jeg har gennemgået materialet som ikke giver mig anledning til bemærkninger.

Ad pkt. 8.2.8.1.

Jeg bad statsfængslet om at forklare nærmere om statsfængslets opbevaring af de forskellige notater i § 8-sagerne (bødesagerne).

Statsfængslet har oplyst at afgørelser om ikendelse af bøder opbevares samlet i et ringbind og tildeles et fortløbende nummer i et kalenderår, mens andre rapporter – herunder også disciplinær-sager som ender med tildeling af advarsler – opbevares samlet i et andet ringbind med et tilsvarende nummereringssystem.

Det af statsfængslet oplyste giver mig ikke anledning til bemærkninger. Jeg foretager mig herefter ikke mere vedrørende spørgsmålet.

Ad pkt. 8.2.12.

Jeg bad statsfængslet om nærmere at redegøre for forløbet i tre konkrete sager vedrørende konfiskation.

Statsfængslet har redegjort for sagerne, og har i to af sagerne beklaget at der ikke blev handlet i overensstemmelse med disciplinærstrafcirkulærets § 8, stk. 1. Direktoratet har oplyst at direktoratet kan henholde sig til statsfængslets beklagelser.

I det sidste tilfælde har direktoratet oplyst at direktoratet finder det beklageligt at statsfængslet ikke har handlet i overensstemmelse med disciplinærstrafvejledningens pkt. 11.

Jeg er enig med direktoratet og statsfængslet i at de pågældende sagsbehandlingsfejl er beklagelige.

Ad pkt. 8.2.13.

Jeg bad statsfængslet om at oplyse hvem der er bemyndiget til at træffe afgørelser i disciplinærsager. Jeg bad desuden om oplysning om hvorvidt der internt er fastsat retningslinier for udøvelsen af disciplinærmyndigheden, herunder om der gælder forskellige retningslinier om kompetence afhængigt af sagernes indhold og/eller den påtænkte reaktion.

Jeg har modtaget statsfængslets interne instruks om behandling af disciplinærsager. Af instruksens fremgår det at kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærsager som hovedregel er delegeret fra institutionens leder til overvagtimesteren.

I visse sager kan fængselsfunktionæren dog træffe afgørelse. Det gælder sager om udeblivelse fra kontroloptælling der medfører advarsel eller bøde, forsinket tilbagekomst efter udgang der medfører advarsel, bøde eller fradrag i kommende udgang, og uregelmæssigheder ved stueeftersyn der medfører advarsel eller bøde.

Statsfængslets interne retningslinier om delegation i de nævnte sager giver mig ikke anledning til bemærkninger. For så vidt angår spørgsmålet om kompetence til at træffe beslutning om fradrag i kommende udgang, henviser jeg til det som jeg har anført under pkt. 8.2.4.

Ad pkt. 8.2.14.

Jeg bad statsfængslet om at oplyse det videre forløb i to konkrete sager om henholdsvis erstatning for skadeforvoldelse på statsfængslets ejendom og bortgang fra statsfængslet.

Statsfængslet har redegjort for og vedlagt bilag om sagerne.

Idet jeg går ud fra at sagen om erstatning for skadeforvoldelse uden videre anses for henlagt, giver sagerne mig ikke anledning til bemærkninger.

Ad pkt. 9. – Opfølgning

Jeg beder om at statsfængslet sender de udtalelser og oplysninger mv. som jeg har bedt om, gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Ad pkt. 10 – Underretning

Denne opfølgingsrapport sendes til Statsfængslet på Søbysøgård, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

Inspektionschef
Lennart Frandsen